

N:o 13.

Ankom till Riksd. kansli den 22 april 1892, kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande bestämmelser i afseende å talmansbefattningarna vid riksdagen.

Uti afgifvet utlåtande n:o 3 vid förlidet års riksdag, i anledning af väckta motioner om ändring af § 52 regeringsformen samt §§ 33 och 51 riksdagsordningen, anförde konstitutionsutskottet, att, då saknaden af föreskrift om huru förfaras skulle i händelse af samtidigt inträffande förfall för såväl talmannen som vice talmannen i endera af Riksdagens kamrar lätt kunde försorsaka betänkliga rubbningar i Riksdagens verksamhet, antalet vice talmän borde bestämmas till två för vardera kammaren, och, då utskottet tillika ansåg, att Riksdagen borde i hvad på den ankomme tillerkänna sig rätt att sjelf utse talmän och vice talmän, gjorde utskottet till Riksdagen hemställan om antagandet af ett förslag till grundlagsändring, enligt hvilket Riksdagens kamrar skulle hvar för sig bland sina ledamöter utse talman och två vice talmän.

Vid behandlingen inom kamrarne af detta förslag erkändes väl allmänt behovet af ett stadgande till afhjelpande af berörda olägenhet i händelse af förfall för både talmannen och vice talmannen, men mellan kamrarne uppstod härvid den principiella meningsskiljaktighet att, under det Första Kammaren, i enlighet med en vid utlåtandet fogad reservation

af samtliga utskottets ledamöter från samma kammare, ansåg, att Konungen skulle ega att för hvardera kammaren utse talmannen och de båda vice talmännen, Andra Kammaren ville åt kamrarna, hvar för sig, förbehålla denna rätt. I följd af dessa skiljaktiga beslut förföll det väckta ändringsförslaget.

Vid innevarande års riksdag hafva i berörda fråga väckts två särskilda motioner, hvilka utskottet fått till sig hänvisade, den ena, n:o 21 inom Första Kammaren, af herr *Gustaf Ryding* och den andra, n:o 181 inom Andra Kammaren, af herr *E. Norman*.

Herr Ryding anför, att då behovet af en föreskrift för det fall, att både talmannen och vice talmannen samtidigt blefve hindrade att utföra talmansbefattningen, allt fortfarande kvarstode, men det icke vore antagligt, vare sig att Första Kammaren skulle nu, mera än tillföre, vilja beröfva Konungen all rätt att nämna kamrarnes talmän och vice talmän, eller att Andra Kammaren skulle ingå på en förändring, hvarigenom, för att begagna en dess ledamots ord, det skulle blifva icke mindre än sex personer i Riksdagen, hvilka erhöle en sådan särskild utmärkelse från Konungens hand, måste för målets uppnående en sammanjemkning försökas emellan de skiljaktiga meningarna. I sådant hänseende hade motionären tänkt sig såsom en lämplig utväg, att Konungens rätt, sådan den genom nu gällande grundlagsstadganden vore bestämd, kvarstode orubbad, men att ett tillägg antoges, hvarigenom föreskrefves, att vid samtidigt inträffande förfall för både talmannen och vice talmannen i en af Riksdagens kamrar kammaren egde utse en af sina öfrige ledamöter att fungera såsom talman till dess förfallet upphört för någondera af de utaf Konungen nämnde, samt att valet företoges under ordförandeskap af den i kammaren närvarande ledamot, som bevistat de flesta riksdagarna, och, der två eller flere ledamöter deltagit i lika många riksdagar, den af dem, som vore till lefnadsåren äldst. Genom en sådan föreskrift skulle, enligt motionärens åsigt, vinnas en, så vidt på talmansplatsen berodde, fullständig säkerhet för göromålets obehindrade gång, hvilket deremot icke vore fallet, om det af Första Kammaren vid sistlidet års riksdag bifallna ändringsförslag blefve lag. Det vore t. ex. långt ifrån oantagligt, att under en sådan epidemi, som nyligen varit i landet herskande, en kammars såväl talman som begge vice talmän samtidigt kunde af sjukdom blifva förhindrade att i kammaren iakttaga inställelse. Motionären ville för den skull hemställa, att Riksdagen måtte för sin del såsom tillägg till nu gällande stadganden om sättet för talmäns utseende besluta en

föreskrift af det innehåll, som af motionären sålunda blifvit framhållet; öfverlemnande motionären åt konstitutionsutskottet att, derest utskottet skulle i hufvudsak gilla motionärens förslag, åt detsamma gifva den redaktion, som af utskottet pröfvades lämpligast.

Herr Norman åter hemställer, under hänvisning till den af konstitutionsutskottet förlidet år i dess ofvannämnda utlåtande lemnade utredning, att Riksdagen måtte antaga de i samma utlåtande föreslagna ändringar af såväl § 52 regeringsformen som § 33 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling.

Då den Konungen enligt våra grundlagar tillkommande rätt att utse Riksdagens talmän och vice talmän blifvit under vårt nuvarande statskick så utöfvad, att, långt ifrån att något behof af dess borttagande framträd, ej ens någon olägenhet af dess tillvaro försports, har utskottet ansett sig sakna anledning att tillstyrka bifall till herr Normans förslag, i hvad det afser att till kamrarne sjelfva öfverflytta rätten att utse talmän och vice talmän; och då, på sätt anmärkt blifvit, ett förslag att med bibehållande af det nuvarande sättet för utseende af talmän och vice talmän öka antalet vice talmän i hvardera kammaren icke torde hafva utsigt att vinna framgång i Andra Kammaren, finner utskottet ej heller skäl att till lösning af förevarande fråga föreslå en grundlagsändring i denna rigtning.

Hvad herr Rydings förslag beträffar, finner utskottet det väl vara obestridligt, att förslaget antagande skulle i angifna hänseendet medföra säkerhet för riksdagsarbetets behöriga gång, men då en bestämmelse i det af herr Ryding föreslagna syfte skulle innebära en principiell och af förhållandena alldeles icke motiverad afvikelse från grundlagarnes stadganden i förevarande ämne, samt det i öfrigt kan tänkas, att bestämmelsen, om den antoges, skulle medföra ett obehörigt tvång på Konungens sjelfbestämmningsrätt vid utseendet af talmän, i det att Konungen möjligen skulle anse sig böra taga hänsyn till det val af ordförande, i hvilket någondera af Riksdagens kamrar vid föregående inträffadt förfall för både talman och vice talman stannat, anser utskottet sig icke böra tillstyrka bifall till herr Rydings förslag.

Då emellertid någon föreskrift torde böra i grundlagen finnas för det förutsedda fall, att både talmannen och vice talmannen i en kammare samtidigt skulle vara hindrade att i kammaren föra ordet, har utskottet ansett, att under för handen varande omständigheter det lämpligaste sättet

för afhjelpande af den anmärkta olägenheten är att genom ett tillägg till § 33 riksdagsordningen stadga, att samma ordning i afseende på ledningen af kamrarnes förhandlingar, som eger rum innan talmän blifvit förordnade eller valde, ock skall gälla vid samtidigt inträffande förfall i någondera kammaren för både talmannen och vice talmannen.

Utskottet hemställer alltså,

1:o att herr Normans motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

2:o att icke heller herr Rydings motion måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; men

3:o att Riksdagen ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till ändrad lydelse af § 33 riksdagsordningen:

Riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 33.

Så snart fullmagterne undergått den i mom. 1 af nästföregående § föreskrifna granskning samt berättelse om förloppet dervid blifvit af chefen för justitiedepartementet, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kamrarna, hvar i hvad dess ledamöter angår, begäre hvardera Kammaren ofördröjligen hos Konungen, medelst deputation, talman och vice talman, dem Konungen då för hvardera Kammaren, bland dess ledamöter, utnämner.

Då i något af de fall, som i 91, 93 och 94 §§ regeringsformen omförmälas, Riksdagen på de i samma grundlags 95 § nämnde vederbörandes kallelse sammanträder, eger hvardera

Så snart fullmagterne undergått den i mom. 1 af nästföregående § föreskrifna granskning samt berättelse om förloppet dervid blifvit af chefen för justitiedepartementet, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kamrarna, hvar i hvad dess ledamöter angår, begäre hvardera Kammaren ofördröjligen hos Konungen, medelst deputation, talman och vice talman, dem Konungen då för hvardera Kammaren, bland dess ledamöter, utnämner.

Då i något af de fall, som i 91, 93 och 94 §§ regeringsformen omförmälas, Riksdagen på de i samma grundlags 95 § nämnde vederbörandes kallelse sammanträder, eger hvardera

Kammaren att, inom sig, välja talman och vice talman.

Innan talmän äro förordnade eller valde, efter thy ofvan sägs, föres i hvardera Kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevistat, och, der två eller flere ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnadsåren äldst.

Kammaren att, inom sig, välja talman och vice talman.

Innan talmän äro förordnade eller valde, efter thy ofvan sägs, föres i hvardera Kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevistat, och, der två eller flere ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnadsåren äldst.

Vid samtidigt inträffande förfall för både talmannen och vice talmannen i någon af Riksdagens Kamrar utöfvas talmansbefattningen af den Kammarens ledamot, som, enligt hvad ofvan är stadgadt, eger att föra ordet innan talmän äro förordnade eller valde.

Stockholm den 21 april 1892.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herrar *Billing* och *Nyström*, som ansett den af utskottet föreslagna bestämmelsen mindre tillfredsställande, och att herr *Rydings* motion bort af utskottet till bifall förordas; samt

af herrar *Ljungman*, *Bengtsson*, *Björkman*, *Boström*, *Dahn*, *Elowson*, *Johnsson*, *Wikstén*, *Vahlin* och *Hedin*, som ansett, att utskottet bort med

anledning af motionerna hemställa, det Riksdagen måtte antaga nedanstående förslag till ändrad lydelse af § 52 regeringsformen och § 33 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

§ 52.

Riksdagens kamrar utse hvar för sig bland sine ledamöter talman och två vice talmän.

Riksdagsordningen.

§ 33.

Så snart fullmakterna undergått den i mom. 1 af nästföregående § föreskrifna granskning samt berättelse om förloppet dervid blifvit af chefen för justitiedepartementet, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad kamrarne, hvar i hvad dess ledamöter angår, *välje hvardera kammaren bland sine ledamöter talman och två vice talmän.*

Innan talmän *blifvit valde*, föres i hvardera kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevistat, och, der två eller flera ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnadsåren äldst.

Vid samtidigt förfall i en af Riksdagens kamrar för både talman och vice talmän utses, på sätt vid val af talman eger rum, en af kammarens öfrige ledamöter att tjenstgöra såsom talman för tillfället.